

Ελληνοαμερικανικές σχέσεις: Από την πόλωση στην ωρίμανση και με αξιώσεις αυτοκαθορισμού

ELIZABETH FRANTZ VIA REUTERS

Η συνάντηση του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Αμερικανό Πρόεδρο Τζο Μπάιντεν στον Λευκό Οίκο πραγματοποιήθηκε σε εξαιρετικά θετικό κλίμα, γεγονός που επιβεβαιώνει τη συνεχή βελτίωση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων κατά την τελευταία δεκαετία.

Η εν λόγω επίσκεψη έχει αναμφίβολα θετικό πρόσημο για την ελληνική πλευρά, παρ' όλο που η Ουάσιγκτον δεν συμερίζεται το σύνολο των ελληνικών αιτιάσεων και συμφερόντων. Για μεγάλο διάστημα, οι σχέσεις Ελλάδας και Ηνωμένων Πολιτειών αναλώνονταν σ' ένα ιδεολογικά «φορτισμένο» πεδίο, γεγονός που υπονόμει τις στοχοθεσίες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Καθ' όλη τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου και κατά την πρόσφατη μεταψυχροπολεμική περίοδο **οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις συνιστούσαν την εξαρτημένη μεταβλητή των αμερικανοτουρκικών σχέσεων**, πραγματικότητα που διεφάνη με τον πιο τραγικό τρόπο κατά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο τον Ιούλιο του 1974.

Κρίσιμο γεγονός που μετατόπισε το κέντρο βάρους των ελληνοαμερικανικών σχέσεων αποτέλεσε η **μεταστροφή της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής που σταδιακά υιοθέτησε ο Ταγίπ Ερντογάν μετά το 2010**. Η αξίωση της Άγκυρας για μια πιο ανεξάρτητη, εν σχέσει με τα δυτικά στρατηγικά προτάγματα, εξωτερική πολιτική είχε ως αποτέλεσμα τη διασάλυση των αμερικανοτουρκικών σχέσεων. Επομένως, τα τελευταία έτη μια σειρά διακριτών μεν, αλλά συσχετιζόμενων γεγονότων αναθέρμαναν τις διμερείς σχέσεις.

“η συστράτευση των δημοκρατιών δεν επιλύει -έως τώρα- το βασικό πρόβλημα ασφάλειας για την Ελλάδα που προέρχεται από την Τουρκία. Παρά ταύτα, η Ελλάδα ορθώς επιδιώκει να θεωρηθεί παράγοντας ανεξάρτητος της Τουρκίας, στους ευρύτερους αμερικανικούς σχεδιασμούς.”

Συγκαιρινά και σύμφωνα με το κυρίαρχο αφήγημα, η ρωσική εισβολή και ο επακόλουθος **πόλεμος στην Ουκρανία** εμβαθύνει περισσότερο τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις.

Η διακηρυγμένη θέση της Ουάσιγκτον σχετικά με την ανάγκη συμπόρευσης των δημοκρατικών κρατών και αντιπαράθεσή τους με τα αυταρχικά καθεστώτα, έως τώρα παρωθεί τη **Δύση** σε ανταγωνισμό με την **Κίνα**, τη **Ρωσία** και τους συμμάχους τους και δεν ισχύει στην ονομαστική της αξία, **εξαιρώντας την Τουρκία από το κάδρο, εκτός αν την θεωρούμε δημοκρατία ή εις το διηνεκές εκδημοκρατιζόμενη.**

Επομένως, η συστράτευση των δημοκρατιών δεν επιλύει -έως τώρα- το βασικό πρόβλημα ασφάλειας για την Ελλάδα που προέρχεται από την Τουρκία. Παρά ταύτα, η Ελλάδα ορθώς επιδιώκει να θεωρηθεί παράγοντας ανεξάρτητος της Τουρκίας, στους ευρύτερους αμερικανικούς σχεδιασμούς.

Ακόμη όμως απέχουμε από αυτό το σημείο και στην καλύτερη των περιπτώσεων ο ρόλος μας είναι παραπληρωματικός της Άγκυρας στη νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας που επιδιώκει να συγκροτήσει η Ουάσιγκτον. Το περιλάλητο «βάθος» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων δεν έχει αποκτήσει το επιθυμητό για την Ελλάδα «πλάτος», κυρίως προς το ανατολικό Αιγαίο και την ανατολική Μεσόγειο.

“Ας σκεφτούμε τον τρόπο που η χώρα θα προσαρμόσει τα ελληνικά συμφέροντα με τις επιδιώξεις των Ηνωμένων Πολιτειών και άλλων κρατών, πριν προκύψει μία λιγότερο ευμενής συγκυρία.”

Όντως η ιστορική συγκυρία παρωθεί τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ελλάδα στη βελτίωση των σχέσεων τους, αλλά πέραν κάποιων αυτοαναφορικών δηλώσεων **δέον θα ήταν να αποκομίσουμε ως ελληνισμός συγκεκριμένα οφέλη.** Η Ελλάδα πρέπει να εκμεταλλευθεί τη συγκυρία προωθώντας τα συμφέροντά της και να κεφαλαιοποιήσει τις υπάρχουσες αποκλίσεις και ριζιές ανάμεσα σε Τουρκία και Ηνωμένες Πολιτείες, Γαλλία καθώς και όσες χώρες αντιτάσσονται στον τουρκικό αναθεωρητισμό.

Αντί να συζητούμε σχετικά με το είδος και το βαθμό των ελληνικών δικαιωμάτων και συμφερόντων δεν θα ασκηθούν και θα παρακαμφθούν αντιστοίχως, ώστε να κατευναστεί μεσοπρόθεσμα η Τουρκία, **ας σκεφτούμε τον τρόπο που η χώρα θα προσαρμόσει τα ελληνικά συμφέροντα με τις επιδιώξεις των Ηνωμένων Πολιτειών και άλλων κρατών, πριν προκύψει μία λιγότερο ευμενής συγκυρία.**

Η σύσφιξη των σχέσεων Αθήνας-Ουάσιγκτον δεν πρέπει να θεωρηθεί ως μέσο γεωπολιτικής απαγκίστρωσης ή μετάθεσης της ανάσχεσης του τουρκικού αναθεωρητισμού στην ανατολική Μεσόγειο στον αμερικανικό παράγοντα. Τουναντίον, **η νέα Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας, Ελλάδος-Ηνωμένων Πολιτειών οφείλει να καταστεί το εφελτήριο για την ενίσχυση του ρόλου της χώρας στην ευρύτερη περιοχή.**

“Θα έπρεπε η Κυπριακή Δημοκρατία να έχει ετοιμάσει ήδη την αίτηση ένταξης στην Ατλαντική Συμμαχία. Αναμφίβολα, είναι εύκολο προβλέψιμο πως η κυπριακή αίτηση εισδοχής στο NATO δεν θα γίνει αποδεκτή, όχι μόνο από την Τουρκία. Αθροιστικά όμως οι δύο δράσεις, ακόμη κι αν απορριφθούν, θα αποτυπώσουν μια αντιστροφή του ρόλων σχετικά με το ποιος είναι διπλωματικά πιο ενεργός για την επίλυση του Κυπριακού εντός της δυτικής συμμαχίας.”

Η Ελλάδα προσφέρει στις Ηνωμένες Πολιτείες συμμαχικές διευκολύνσεις και επιζητά στρατηγικές διασφαλίσεις. Διαφαίνεται ως τώρα ότι η Ουάσιγκτον δύσκολο θα προβεί σε τέτοιου είδους ενέργειες που θα καλύπτουν το σύνολο των ελληνικών επιδιώξεων. Εφ’ όσον διακηρυγμένος στόχος των Ηνωμένων Πολιτειών είναι η περιχαράκωση της Ρωσίας και η προστασία των δημοκρατικών κρατών εν γένει, τότε στους ευρύτερους σχεδιασμούς **θα πρέπει πέραν της Ελλάδας λογικά να προστεθεί (χωρά) και η Κύπρος, ούσα δημοκρατία και έχουσα την ανάγκη να παραμείνει εκτός ρωσικής ή άλλη μη δημοκρατικής επιρροής.**

Υπό αυτό το πρίσμα και της συνέχισης του στρατηγικού (εξ)ορθολογισμού της ελληνικής και κυπριακής εξωτερικής πολιτικής **θα έπρεπε ήδη να (συ)ζητάμε για την αναγκαία πλέον συμμετοχή της ΕΕ -ως έκτου μέρους- στην διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού στα πλαίσια του ΟΗΕ.**

Συναφώς, **θα έπρεπε η Κυπριακή Δημοκρατία να έχει ετοιμάσει ήδη την αίτηση ένταξης στην Ατλαντική Συμμαχία.** Αναμφίβολα, είναι εύκολο προβλέψιμο πως η κυπριακή αίτηση εισδοχής στο NATO **δεν θα γίνει αποδεκτή,** όχι μόνο από την Τουρκία. Αθροιστικά όμως οι δύο δράσεις, ακόμη κι αν απορριφθούν, **θα αποτυπώσουν μια αντιστροφή του ρόλων σχετικά με το ποιος είναι**

διπλωματικά πιο ενεργός για την επίλυση του Κυπριακού εντός της δυτικής συμμαχίας. Παρά την βελτίωση των σχέσεων μας με τις Ηνωμένες Πολιτείες μάλλον βρισκόμαστε μακριά από την διατύπωση μη αρεστών για τους συμμάχους μας θέσεων.

Οι στρατηγικές σχέσεις βασίζονται και σφυρηλατούνται όχι μόνο στην εύκολη διατύπωση και συμπόρευση επί των ζητημάτων που υπάρχουν συγκλίσεις συμφερόντων, αλλά κυρίως στη διαχείριση των θεμάτων όπου παρατηρούνται αποκλίσεις.

“Στην πολλή σημαντική ομιλία στα δύο νομοθετικά σώματα του Κογκρέσου, ο Πρωθυπουργός ορθώς επικεντρώθηκε στα κοινά δημοκρατικά ιδεώδη ... Είναι γεγονός ότι το τελευταίο διάστημα γίνεται διαρκής υπόμνηση πως η Ελλάδα βρίσκεται διαχρονικά στην «σωστή πλευρά της Ιστορίας»...Είναι όμως επίσης αληθές ότι στα μεσοδιαστήματα υπήρξαν και πολύ σημαντικές δυσκολίες και πολλές φορές ήταν υψηλό το τίμημα αυτής της επιλογής.”

Η επίσκεψη του Έλληνα Πρωθυπουργού στις Ηνωμένες Πολιτείες κρίνεται ως επιτυχημένη. Η συνέχιση της καλής πορείας των διμερών σχέσεων θα κριθεί από τη διαχείριση των θεμάτων στα οποία παρατηρούνται αποκλίσεις και την αποφασιστικότητα του λιγότερου ισχυρού εταίρου να θέτει στην ατζέντα και μη αρεστά ζητήματα.

Στην πολλή σημαντική ομιλία στα δύο νομοθετικά σώματα του Κογκρέσου, ο Πρωθυπουργός ορθώς επικεντρώθηκε στα κοινά δημοκρατικά ιδεώδη και εν πολλοίς την συμπόρευση των δύο κρατών από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και εντεύθεν. Είναι γεγονός ότι το τελευταίο διάστημα γίνεται διαρκής υπόμνηση πως η Ελλάδα βρίσκεται διαχρονικά στην **«σωστή πλευρά της Ιστορίας»**, θέση ιστορικά επιβεβαιωμένη όσον αφορά τις κρίσιμες καμπές της πορείας μας. Είναι όμως επίσης αληθές ότι στα μεσοδιαστήματα υπήρξαν και πολύ σημαντικές δυσκολίες και **πολλές φορές ήταν υψηλό το τίμημα αυτής της επιλογής.**

Εν γένει, τα κράτη αγωνίζονται για να επιλύσουν ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που τους απασχολούν στο διεθνές σύστημα, από την επιβίωσή τους ως την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους που διαρκώς επαναπροσδιορίζονται. Ίσως κι αυτή να είναι πτυχή της κοινής ανθρώπινης μοίρας και των πολιτικών υποκειμένων που κατά καιρούς συγκροτεί ο άνθρωπος.

Οι περίοδοι εφησυχασμού των κοινωνιών είναι σύντομες και η αμεριμνησία έχει κόστος. Μάλλον τέτοια ήταν η μεταψυχροπολεμική εποχή για τα περισσότερα κράτη της Δύσης, όχι όμως την Ελλάδα και την Κύπρο.

Καταληκτικά, όσον αφορά τις προσδοκίες μας για την περαιτέρω πορεία των ελληνοαμερικάνικων σχέσεων παραθέτω δύο στίχους από το πολυτραγουδισμένο America του πασίγνωστου musical West Side Story:

Life can be bright in America

If you can fight in America